

Vlaams
Parlement

ingediend op **373** (2019-2020) – Nr. 1
18 juni 2020 (2019-2020)

Voorstel van resolutie

van Karin Brouwers, Karl Vanlouwe, Emmily Talpe,
Joris Nachtergaele, Orry Van de Wauwer en Maarten De Veuster

over de strijd tegen de ontbossing
van het Amazonewoud

TOELICHTING

De ontbossing en bosdegradatie houden wereldwijd aan, vooral in de tropische gebieden. Dat heeft ernstige gevolgen voor de biodiversiteit, het klimaat, het levensonderhoud van kwetsbare groepen en specifieke ecosystemen. Ondanks alle internationale inspanningen tot op heden, kan het behoud en duurzaam gebruik van bossen met de huidige beleidsmaatregelen niet worden verzekerd. Bovendien blijft de druk op de bossen door de aanhoudende vraag naar landbouwareaal als gevolg van de bevolkingsexplosie groot en neemt die zelfs nog toe. Vooral de wereldwijde vraag naar producten zoals vlees, cacao, hout en rubber draagt bij tot een aanhoudende ontbossing. De EU is zich bewust van die problematiek en probeert op te treden om de bossen over de hele wereld, en vooral dan de zogenaamde oerbossen, te beschermen en op een duurzaam verantwoorde wijze te herstellen. Daarom heeft de EU zich tot doel gesteld om tegen 2030 de ontbossing te stoppen.

Het Amazonewoud met een oppervlakte van ongeveer 5,5 miljoen vierkante kilometer is het grootste regenwoud en het is dan ook van onschatbare waarde voor onze planeet. Het regenwoud heeft een eigen ecosysteem met tienduizenden soorten planten, bomen en dieren, waardoor het enorm belangrijk is voor de biodiversiteit op aarde. Maar daarnaast speelt het ook een belangrijke rol voor het klimaat, omdat het grote hoeveelheden koolstof opslaat en omzet in zuurstof.

Het grootste gedeelte van het Amazonewoud bevindt zich in Brazilië (60 procent), maar een deel ervan ligt ook op het grondgebied van Bolivia (5 procent), Frans-Guyana (1,5 procent), Suriname (2 procent), Guyana (3 procent), Venezuela (5 procent), Colombia (9 procent), Ecuador (1,5 procent) en Peru (13 procent). Ondanks de enorme waarde voor onze planeet staat het Amazonewoud steeds meer onder druk. Volgens wetenschappers zou de afgelopen decennia ongeveer een vijfde van de oorspronkelijke oppervlakte van het woud verdwenen zijn. Zoals elders in de wereld is ontbossing voor nieuw landbouwareaal de belangrijkste oorzaak. De gevolgen zijn catastrofaal, niet alleen voor de inheemse bevolking van het Amazonewoud en voor de biodiversiteit, maar ook voor het klimaat en de luchtkwaliteit. Door de verbranding van grote oppervlakten regenwoud komen grote hoeveelheden opgeslagen koolstof vrij. Bovendien is er door de daling van de oppervlakte bos ook minder capaciteit om koolstof op te slaan.

In de zomer van 2019 hebben vooral de branden in het Amazonegebied uitgebreid het internationale nieuws gehaald. De toegenomen ontbossing – die op het hoogste niveau zit sinds 2008 – is een van de belangrijkste oorzaken van de felle toename van het aantal bosbranden in het Amazonegebied. Brazilië leek aanvankelijk weinig te ondernemen om de illegale ontbossing door aangestoken branden tegen te gaan. Bovendien heeft de Braziliaanse president Jair Bolsonaro het voorbije jaar enorm bespaard op de budgetten van de Braziliaanse milieu-instanties die juist moeten toezien op de bescherming van het Amazonewoud. Onder druk van de internationale gemeenschap trad de Braziliaanse regering dan ook schoorvoetend op tegen die vorm van illegale ontbossing. Ook Bolivia werd zwaar getroffen door die ecologische ramp: in totaal is er meer dan 4 miljoen hectare bos afgebrand. Diezelfde problematiek doet zich uiteraard ook voor in de andere Amazonelanden.

Op 7 september 2019 hebben zeven van de negen Amazonelanden, waaronder ook Brazilië, een pact ondertekend waarin ze concrete maatregelen beloofden om het tropisch regenwoud beter te beschermen. Die landen willen onder meer hun acties tegen de ontbossing beter coördineren en een fonds oprichten om onderzoeksprojecten te financieren. Ze zullen ook inlichtingen uitwisselen om drugshandel en illegale mijnbouw te bestrijden. Hoewel Brazilië aanvankelijk alle internationale financiële hulp in de strijd tegen de ontbossing weigerde, waaronder de steun ter waarde van 20 miljoen dollar van de G7, heeft de Braziliaanse vicepresident

Hamilton Mourão begin 2020 te verstaan gegeven dat hij open staat voor internationale financiële hulp. (G7: Groep van Zeven (de zeven rijkste industrielanden))

Een studie uit 2018 van het Braziliaanse Nationaal Instituut voor ruimteonderzoek (Instituto Nacional de Pesquisas Espaciais of INPE) waarschuwde al dat in tien jaar tijd de gemiddelde ontbossing in het Amazonewoud zou kunnen verdrievoudigen, van 6900 vierkante kilometer naar 25.600 vierkante kilometer per jaar. In 2020 lijkt er ook niet meteen beterschap waarneembaar. Volgens het INPE zijn er op basis van satellietbeelden in de eerste vier maanden van 2020 al 1202 vierkante kilometer Amazonewoud in Brazilië vernietigd. Dat is zelfs een stijging met 55 procent ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. De huidige COVID-19-pandemie maakt het nog moeilijker dan anders om de strijd tegen de ontbossing aan te gaan, omdat er door de gezondheidsrisico's minder inspecteurs het terrein worden opgestuurd. Intussen kondigde de Braziliaanse president aan dat het leger de komende zestig dagen kan worden ingezet om bosbranden en illegale ontbossing te bestrijden.

De ontbossing heeft gevolgen voor de volledige planeet, maar ook en vooral voor de inheemse bevolking. Zo reisden begin november nog acht inheemse leiders van indianenstammen uit het Amazonewoud naar twaalf Europese landen, waaronder België. Met de campagneslogan 'Indigenous Blood, not a single drop more' wilden ze daarmee de mensenrechtenschendingen aankaarten die het gevolg zijn van de massale ontbossing van het Amazonewoud. Dat de aanklacht van mensenrechtenschendingen geen loze kreet is, bewijst de dood van de Braziliaanse indianenleider Paulo Paulino Guajajara, die op 1 november 2019 door illegale houtkappers werd vermoord. Hij was een van de leiders van de Guardiões da Floresta (beschermers van het woud), die zich tot doel stellen het woud in het Araribóia-gebied te beschermen tegen illegale houtkap, bosbranden en landverovering. De Braziliaanse president Jair Bolsonaro krijgt niet alleen veel kritiek omdat hij niet genoeg onderneemt om de illegale activiteiten in het Amazonewoud aan banden te leggen, maar ook omdat hij geen bescherming biedt aan de inheemse indianenstammen. Met als resultaat: massale ontbossing door bosbranden (82 procent meer bosbranden in 2018 in vergelijking met het jaar voordien), illegale houtkap en de moord op 135 activisten sinds 2017. Veel andere mensenrechten- en milieuactivisten werden het slachtoffer van fysiek geweld en bedreigingen.

Karin BROUWERS
Karl VANLOUWE
Emmily TALPE
Joris NACHTERGAELE
Orry VAN DE WAUWER
Maarten DE VEUSTER

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° de Overeenkomst van Parijs, goedgekeurd op de 21e Conferentie van de Partijen bij het UNFCCC (COP21) in Parijs op 12 december 2015, die zowel door België als door de zogenaamde Amazonelanden ondertekend werd (UNFCCC: United Nations Framework Convention on Climate);
 - 2° het Verdrag inzake biologische diversiteit (CBD) van de Verenigde Naties;
 - 3° het feit dat het Amazonewoud het grootste regenwoud in de wereld is en dat ongeveer 60 procent van het Amazonewoud binnen de landsgrenzen van Brazilië ligt;
 - 4° de beschermde status van circa 54 procent van het Braziliaanse Amazonewoud en de inzet van milieuorganisaties om die beschermde gebieden maximaal te behouden;
 - 5° de vaststelling tussen januari en september 2019 van 87.257 bosbranden door het Braziliaanse Nationaal Instituut voor Ruimteonderzoek INPE;
 - 6° de oproep van sommige Amazonelanden zoals Bolivia en Colombia aan de internationale gemeenschap dat ze steun zou bieden bij de bescherming van het Amazonewoud;
 - 7° de Verklaring over de rechten van inheemse groepen, die de Verenigde Naties in 2007 heeft aangenomen en die gesteund werd door Brazilië, alsook de Braziliaanse Grondwet, waarin de rechten van de inheemse bevolking beschermd zijn;
- overwegende dat:
 - 1° het Amazonewoud een essentiële rol speelt in de strijd tegen de klimaatopwarming omdat het een cruciale rol speelt bij het vasthouden van koolstof: het slaat immers naar schatting 25 procent op van de totale koolstof die de bossen wereldwijd jaarlijks opnemen;
 - 2° het Amazonewoud een reservoir van biodiversiteit is en over een specifiek ecosysteem beschikt: er leven duizenden soorten dieren waarvan naar schatting 10 procent alleen in het Amazonewoud voorkomt;
 - 3° er volgens het Braziliaanse Nationaal Instituut voor Ruimteonderzoek INPE in de eerste zes maanden van 2019 niet minder dan 3444 vierkante kilometer van het Amazonewoud ontbost werd, wat een toename is met 40 procent ten opzichte van het volledige voorgaande jaar 2018;
 - 4° de Braziliaanse overheid amper of niet optreedt tegen de illegale ontbossing van het Amazonewoud, die te wijten is aan de wereldwijde vraag naar hardhout en de ontginning van bijkomend landbouwareaal. De afbakening van de gebieden die toebehoren aan de inheemse volkeren, is sinds dit jaar in handen van het ministerie van Landbouw, dat doorgaans naar meer en grotere landbouwarealen streeft;
 - 5° er in Brazilië sinds 2017 al veel beschermers van het Amazonewoud vermoord werden, onder wie de indianenleider Paulo Paulino Guajajara, die op 1 november 2019 door illegale houtkappers omgebracht werd;
 - 6° in het in juni 2019 overeengekomen EU-associatieverdrag met Mercosur staat dat de verdragspartijen de verplichtingen in de Overeenkomst van Parijs en het Verdrag inzake biologische diversiteit (CBD) moeten nakomen;
 - 7° het Sustainability Impact Assessment (SIA), dat de EU in het kader van het associatieverdrag met Mercosur in de loop van het voorjaar 2020 zal publiceren, in kaart moet brengen wat de mogelijke effecten op het milieu zijn van de te verwachten toename van de exportproductie als gevolg van de tarief liberalisering van landbouwproducten;

- 8° de mededeling 'Stepping up EU Action to Protect and Restore the World's Forests' van de Europese Commissie van 23 juli 2019 acties voorstelt die de ontbossing door de Europese marktvaart naar agrarische grondstoffen moet terugdringen;
 - 9° de vraag naar soja, vlees en cacao vanuit de EU en andere werelddelen zoals Azië steeds toeneemt, waardoor het landbouwareaal aanzienlijk is toegenomen ten koste van het Amazonewoud;
 - 10° Vlaanderen zijn afhankelijkheid van soja voor diervoeding afkomstig uit het Amazonegebied al langere tijd probeert af te bouwen en dat concreet vorm geeft via het actieplan voor alternatieve eiwitbronnen en via vergevorderde experimenten om zelf soja te verbouwen met sojavarieëten die aangepast zijn aan het Vlaamse klimaat. Vlaanderen kan dat initiatief als goede praktijk uitdragen binnen de EU en daarbuiten;
- vraagt de Vlaamse Regering om:
- 1° in haar beleid ten aanzien van de Amazonelanden een gelijkwaardige aandacht voor ecologische, economische en sociale aspecten te blijven handhaven;
 - 2° de Amazonelanden op hun internationale verplichtingen te wijzen, waaronder de verplichtingen in het kader van het klimaatakkoord van Parijs en het VN-Verdrag inzake biologische diversiteit, en haar bezorgdheid over de toenemende ontbossing in het Amazonewoud te uiten;
 - 3° bij de Braziliaanse regering aan te dringen op het belang van de bescherming van het milieu, meer in het bijzonder op het belang van een duurzaam bosbeheer en de bescherming van de inheemse volkeren;
 - 4° bij de Braziliaanse autoriteiten erop aan te dringen dat ze een einde maken aan onterechte vervolgingen van inheemse indianenstammen, meer in het bijzonder van de activisten die ijveren voor het behoud van het Amazonewoud, en dat ze de nodige juridische bescherming aan die inheemse stammen geven;
 - 5° in samenwerking met de federale overheid de import van hout uit het Amazonewoud strenger te controleren en illegale houthandel aan te pakken;
 - 6° in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen bij Vlaamse ondernemingen actief het belang te promoten van de naleving van Verordening (EU) nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen;

- verzoekt de Europese Commissie:
- 1° financiële middelen en technische ondersteuning te verlenen aan de Amazonelanden in hun strijd tegen illegale ontbossing en voor het behoud van het regenwoud. Dat omvat ook het aanbieden van knowhow om een duurzamere, meer rendabele landbouw te realiseren, waardoor de behoefte aan nieuw landbouwareaal vermindert en landbouw ook een deel van de oplossing kan aanreiken;
 - 2° in het kader van het EU-associatieverdrag met Mercosur druk uit te oefenen op Brazilië en Venezuela met het oog op een beter beleid, en de betere implementatie en naleving van de wetgeving over duurzaam bosbeheer en duurzame landbouw die is vastgelegd in het voorlopige handelsakkoord;
 - 3° in elke handelsovereenkomst met de landen van het Amazonegebied bepalingen voor de bescherming van het regenwoud en van de inheemse volkeren op te nemen, met doeltreffende controlemechanismen;
 - 4° een regeling uit te werken om de import van producten die het gevolg zijn van bijkomende en illegale ontbossing in het Amazonegebied, tegen te gaan en de consumptie van producten uit ontbossingsvrije toeleveringsketens te bevorderen.

Karin BROUWERS
Karl VANLOUWE
Emmily TALPE
Joris NACHTERGAELE
Orry VAN DE WAUWER
Maarten DE VEUSTER